

Vergaderjaar 2022–2023

22 112

Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie

Nr. 3547

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 24 november 2022

De vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister voor Klimaat en Energie over de brief van 4 november 2022 over de Appreciatie Energiepakket van de Europese Commissie (Kamerstuk 22 112, nr. 3535).

De vragen en opmerkingen zijn op 9 november 2022 aan de Minister voor Klimaat en Energie voorgelegd. Bij brief van 21 november 2022 zijn de vragen beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Agnes Mulder

Adjunct-griffier van de commissie,
Reinders

Vragen en opmerkingen vanuit de fracties en reactie van de bewindspersoon

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de kabinetsappreciatie van het Energiepakket van de Europese Commissie. Deze leden vinden het positief dat de Europese Unie streeft naar een gecoördineerde aanpak om de uitdagingen op energiegebied van deze winter het hoofd te bieden en om gezamenlijk tot oplossingen te komen voor de periode erna. Het coördineren van de vraag naar gas en inzetten op energiebesparing zijn essentieel om vraag en aanbod weer met elkaar in lijn te brengen. Deze leden zijn echter kritisch over de voorstellen van de Europese Commissie voor prijsinterventiemaatregelen aangezien deze tot risico's voor onze leveringszekerheid zouden kunnen leiden. De leden van de VVD-fractie hebben dan ook nog enkele vragen.

VVD vraag 1

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van het voorstel om gezamenlijk gas in te kopen. Deze leden onderschrijven dat gezamenlijke inkoop tot gunstigere inkoopvoorwaarden kan leiden en helpt te voorkomen dat lidstaten met elkaar concurreren op de gasmarkt waardoor de prijs hoger wordt. Tegelijkertijd willen zij benadrukken dat inkoop van energie altijd een nationale bevoegdheid moet blijven en dat deze ingreep van tijdelijke aard moet zijn. Kan de Minister dit bevestigen?

Antwoord

Het voorstel van de Europese Commissie voor gezamenlijke inkoop berust op vrijwilligheid. De ingreep is van tijdelijke aard, de door de Commissie voorgestelde verordening heeft voornamelijk een looptijd van één jaar. Overigens bestaat er geen nationale bevoegdheid voor de inkoop van energie, het inkopen van energie is een taak voor bedrijven die energie nodig hebben voor hun eigen gebruik of voor hun klanten. Bedrijven doen dat voor hun gehele portfolio, een portfolio dat ook kan bestaan uit faciliteiten en klanten in meerdere lidstaten.

VVD vraag 2

De leden van de VVD-fractie vinden het daarnaast belangrijk dat er een dienstverlener wordt aangewezen die expertise heeft met het kopen van gas. Welke randvoorwaarden stelt de Minister aan de dienstverlener?

Antwoord

Het kabinet kan zich vinden in de randvoorwaarden die de Commissie in artikel zes van de voorgestelde verordening stelt aan de dienstverlener, waaronder expertise met het kopen van gas.

VVD vraag 3

Hoe zal het ingekochte gas worden verdeeld onder de lidstaten? Hoe wordt dit gedaan indien het niet lukt om voldoende gas in te kopen?

Antwoord

Voor de gezamenlijke inkoop van gas stelt de Commissie voor dat te laten lopen via een daartoe via een openbare aanbesteding nog te selecteren partij (de «dienstverlener»). Het gas dat via deze dienstverlener wordt ingekocht wordt toebedeeld aan de partij die heeft aangegeven gas via de dienstverlener te willen inkopen en daartoe, na tussenkomst van de dienstverlener, uiteindelijk een contract sluit met een leverancier of producent. Partijen die gas willen inkopen via de dienstverlener kunnen inkoopconsortia vormen om zo hun vraag te bundelen en gezamenlijk een contract te sluiten.

In het geval dat er via de dienstverlener en anderszins niet voldoende gas wordt ingekocht waardoor er een fysiek tekort ontstaat kan artikel 25 van de voorgestelde verordening in werking treden waarbij de Commissie een voorstel aan de Raad kan doen voor de allocatie van het wel aanwezige gas. Het is dan aan de Raad om daarover een besluit te nemen.

VVD vraag 4

De leden van de VVD-fractie zijn kritisch over het voorstel dat entiteiten melding moeten maken indien zijn een hoeveelheid van meer dan 5 TWh willen inkopen. Deze leden delen de zorg van de Minister. Hoe appreciëren andere lidstaten dit voorstel? Kan de Minister samen optrekken met lidstaten om ervoor te zorgen dat dit artikel wordt geschrapt?

Antwoord

Er zijn diverse lidstaten die de bezwaren van het kabinet delen. Inmiddels is duidelijk geworden dat het doel van de Commissie vooral is dat handelsmissies naar derde landen en grootschalige tenders voor bijvoorbeeld het vullen van de opslagen beter onderling worden afgestemd. In die aanpak ziet het kabinet wel meerwaarde, maar niet in het melden van overeenkomsten die worden afgesloten.

VVD vraag 5

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van het voorstel van de Europese Commissie om het elektriciteitsverbruik op piekmomenten met 5% te verminderen. Hoe wil de Minister dit bewerkstelligen? Is de Minister voornemens om dit op basis van vrijwilligheid met een tender te laten invullen?

Antwoord

Om het elektriciteitsverbruik tijdens piekuren te verminderen – zoals voorgeschreven door recente Verordening (EU) 2022/1854 – breidt het kabinet lopende initiatieven voor energiebesparing uit. Dit betreft onder andere de campagne «Zet ook de knop om» die is uitgebreid met tips voor besparing tijdens piekuren.¹ Ook gaat het kabinet verder in gesprek met gemeentes en branches om iedereen te motiveren energieconsumptie te verminderen, ook in de piekuren waar dat mogelijk is. Het kabinet is niet van plan tenders uit te schrijven voor het realiseren van elektriciteitsvraagreductie in piekuren. Vergelijkbare tenders voor aardgasbesparing hebben laten zien dat de baten niet opwegen tegen de lasten.

VVD vraag 6

Is de Minister van mening dat dit ook kan helpen met de congestie op het elektriciteitsnet en zou het permanent opzetten van een dergelijke elektriciteitspiektender ruimte op het net kunnen creëren?

Antwoord

De EU-verordening geeft drie opties voor de definitie van piekuren, te weten: 1) uren met de naar verwachting hoogste day-aheadprijzen, 2) uren met het naar verwachting hoogste elektriciteitsverbruik en 3) uren met het naar verwachting hoogste elektriciteitsverbruik uit niet-hernieuwbare bronnen. Geen van deze drie definities komt direct overeen met de uren waarin de meeste netcongestie voorkomt. Bovendien is reductie van de vraag niet altijd de oplossing voor verlichting van netcongestie. Alle netbeheerders van Nederland werken samen aan het GOPACS initiatief waarmee wel gericht congestieverlichting kan worden aangeboden en afgenomen. Dit initiatief volgt het

---

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/10/17/hernieuwde-zet-ook-de-knop-om-campagne-biedt-tips-om-energiezuinig-de-winter-door-te-komen>

kabinet met grote interesse. Op dit moment ziet het kabinet geen nut of noodzaak van overheidsinmenging in dit initiatief.

VVD vraag 7

De leden van de VVD-fractie zijn kritisch over het voorstel van de Europese Commissie om een marktcorrectiemechanisme op te zetten waarmee een dynamische prijslimiet kan worden ingesteld op de Title Transfer Facility (TTF). Prijslimieten op de import van gas kunnen leiden tot grotere tekorten en daardoor dus ook hogere prijzen. Daarnaast bestaat een dynamisch prijsplafond niet, er is een plafond of het is er niet. Wat zijn de gevolgen voor Nederland als er op het niveau van de Europese Unie een dynamisch prijslimiet wordt ingesteld? Kan de Minister toezeggen dat Nederland niet zal instemmen met de invoering van een dynamisch prijslimiet totdat er een impactassessment is uitgevoerd en hieruit is gebleken dat onze leveringszekerheid niet in gevaar wordt gebracht?

Antwoord

De gevolgen van het invoeren van een eventueel prijslimiet op EU-niveau voor gas op de groothandelsmarkt – die niet verward moet worden met het nationale prijsplafond waarover u recent bent geïnformeerd (Kamerstuk 36 200, nr. 162) – zijn afhankelijk van de precieze uitwerking daarvan. Gezien de potentieel grote gevolgen van een dergelijke *price cap*, vindt het kabinet de waarborgen die de Commissie heeft voorgesteld in het recente energiepakket (Kamerstuk 22 112, nr. 3535)- waaronder dat er geen gevolgen mogen zijn voor de leveringszekerheid – van groot belang. In de conclusies van de Europese Raad van 21 oktober is eveneens afgesproken dat aan de waarborgen die de Commissie heeft voorgesteld moet worden voldaan, alsook aan een aantal aanvullende waarborgen. Het kabinet deelt de mening van de leden van de VVD-fractie dat dit vooraf door een betrouwbare analyse zoals een impact assessment moet worden vastgesteld. Wel wijst het kabinet erop dat de Energieraad besluit met een gekwalificeerde meerderheid. Ook indien Nederland tegenstemt, kan het voorstel dus aangenomen worden. Daarom zet het kabinet zich er samen met gelijkgestemde lidstaten voor in om een compromis te vinden waarbij alle waarborgen, zowel die benoemd door de Commissie als benoemd in de conclusies van de Europese Raad, behouden blijven.

VVD vraag 8

De leden van de VVD-fractie nemen kennis van de voorstellen op het gebied van onderliggende solidariteit. Deze leden begrijpen de noodzaak hiertoe, maar hebben nog een aantal vragen. Is de Minister van mening dat solidariteit alleen gevraagd kan worden nadat een lidstaat alle mogelijke stappen eerst zelf heeft genomen, waaronder het afschakelen van niet-essentiële gebruikers?

Antwoord

Ja, ik ben het eens met de leden van de VVD-fractie dat solidariteit alleen gevraagd kan worden nadat een lidstaat eerst zelf alle mogelijke stappen genomen heeft, waaronder het afschakelen van niet-essentiële gebruikers. Dit is ook de afspraak in de EU en volgt ook uit Verordening (EU) 2017/1938 betreffende maatregelen tot veiligstelling van de gasleveringszekerheid.

VVD vraag 9

Daarnaast zijn de leden van de VVD-fractie van mening dat het besluit tot overgaan tot solidariteit niet genomen mag worden door de Europese Commissie maar door de lidstaten zelf. Deelt de Minister deze mening? Hoe gaat zij dit principe borgen?

Antwoord

Het zijn de lidstaten die bepalen of zij in een zodanige positie verkeren dat een beroep moet worden gedaan op door andere, aanpalende lidstaten te leveren solidariteit, de Commissie speelt daarbij geen rol anders dan dat de Commissie daarover moet worden geïnformeerd.

Wat wel het geval kan zijn is dat de Commissie – zoals opgenomen in het nu voorliggende voorstel voor een verordening – in het geval van een ernstig fysiek tekort aan gas in de EU aan de Raad een voorstel kan doen voor de allocatie van het nog aanwezige gas. Een besluit daarover is dan aan de Raad en daarmee aan de lidstaten gezamenlijk.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de kabinetsappreciatie van het Energiepakket van de Europese Commissie. Deze leden hebben hierover nog enkele vragen.

D66 vraag 1

De leden van de D66-fractie onderschrijven de teleurstelling van de Minister dat het pakket niet voorziet in verplichte besparingsdoelen. Deze leden zijn het eens met het belang van verplichte besparingsdoelen. Zal de Minister verplichte besparingsdoelen blijven aankaarten in Europa?

Antwoord

Zoals toegelicht in de Kamerbrief van 4 november (Kamerstuk 22 112, nr. 3535), is het verplicht stellen van besparingsdoelen een van de meest gerichte en doeltreffende instrumenten om iets te doen tegen de hoge energieprijzen. Verplichte doelen op EU-niveau dragen eraan bij dat alle lidstaten zich in moeten spannen om bij te dragen aan deze collectieve opgave. In het kader van de onderhandelingen op andere EU-voorstellen over energiebesparing, zoals de voorgestelde herziening van de Energie-Efficiëntie Richtlijn, blijft het kabinet zicht ook inzetten voor ambitieuze, bindende doelen op EU-niveau.

D66 vraag 2

Zal de Minister ervoor zorgen dat het effect van verplichte besparingsdoelen wordt meegenomen in de impactanalyse van een dynamisch prijslimietmechanisme, zodat die twee maatregelen in samenhang worden bekeken?

Antwoord

Zoals toegelicht in de Kamerbrief van 4 november (Kamerstuk 22 112, nr. 3535), is het kabinet van mening dat elke maatregel die op enige wijze gepaard gaat met ingrijpen in de markt altijd vooraf gegaan moet worden door verplichte besparingsdoelen voor gas. Dit is dan ook een belangrijk onderdeel van de Nederlandse inzet, ook ten aanzien van de beoordeling van het voorgestelde marktcorrectiemechanisme.

D66 vraag 3

De leden van de D66-fractie kijken kritisch naar een prijsplafond voor gas dat wordt gebruikt voor elektriciteitsopwekking. Zij zien dat hiermee de prijs van elektriciteit gedrukt kan worden maar zien ook risico's, met name op het gebied van energiebesparing. In hoeverre heeft de Europese Commissie de ervaring uit Spanje betrokken bij het voorstel? Daar is de energieconsumptie omhooggegaan na een prijsplafond voor gas voor elektriciteitsopwekking.

D66 vraag 4

In hoeverre kan worden gegarandeerd dat gas dat tegen een lagere prijs wordt ingekocht voor elektriciteitsopwekking, niet alsnog voor een hogere prijs wordt doorverkocht?

D66 antwoord 3 en 4

In Spanje en Portugal geldt een subsidie van gas dat wordt gebruikt voor elektriciteitsopwekking. Er ligt geen voorstel van de Europese Commissie om dit «Iberische model» breed toe te passen in de Europese Unie en het kabinet verwacht ook geen voorstel voor subsidie van gas specifiek voor elektriciteitsopwekking. Zonder dat een voorstel voor een Iberische *price cap* er ligt, vind ik het niet verstandig om te speculeren over de vormgeving van een dergelijk voorstel. De discussie in de EU gaat over het invoeren van een eventueel marktcorrectiemechanisme (of: *price cap*) op EU niveau voor gas op de groothandelsmarkt, voor elk doel, dus niet alleen voor elektriciteitsopwekking. Gezien de potentieel grote gevolgen, vindt het kabinet de waarborgen die de Commissie heeft voorgesteld in het recente energiepakket² – waaronder dat er geen gevolgen mogen zijn voor de leveringszekerheid – van groot belang.

D66 vraag 5

Ten aanzien van de verplichte gezamenlijke inkoop van gas hebben de leden van de D66-fractie enkele vragen. Wat is de appreciatie van het voorgestelde percentage, namelijk 15% voor een vulgraad van 90%? Is de Minister van mening dat 15% voldoende is om de situatie van afgelopen najaar, waarbij Europese landen elkaar beconcurrerden op gas, te voorkomen? Welke voordelen en risico's zitten er aan een hoger percentage?

Antwoord

Met de voorgestelde 15% wordt een bodem gelegd onder het inkoopplatform. Een bodem die kan worden vergroot door te kiezen voor een hoger percentage en de relatie met het vullen van de opslagen sterker te leggen. Op deze wijze kan voorkomen worden dat ook om een situatie als die in de afgelopen zomer ontstaat, namelijk: extreem hoge prijzen en congestie in transportsysteem Dit is echter nog onderwerp van discussie want er zijn ook lidstaten die hier anders over denken en een lager of geen percentage willen. Vooralsnog houdt het Tsjechisch voorzitterschap echter vast aan 15%.

D66 vraag 6

De leden van de D66-fractie lezen dat de Minister kritisch is op een dynamische prijslimietmechanisme via de TTF. Deze leden kunnen dit goed volgen. Zij vragen wel welk alternatief de Minister in Europa heeft aangedragen om de volatiliteit op de gasmarkt te beteugelen. Is enkel gasbeparing voldoende?

Antwoord

Het kabinet vindt het van belang om in Europa te zoeken naar maatregelen die kunnen helpen om de prijsvolatiliteit te verkleinen en de hoogte van de energieprijzen te verlagen. Hiervoor heeft Nederland een aantal voorstellen gedaan, zo heeft het kabinet gepleit voor het gezamenlijk inkopen van aardgas en het streven naar een meer gecoördineerd en een geleidelijk vulpad voor de gasopslagen om prijsspieken door overheidsingrijpen te voorkomen. Om volatiliteit op korte termijn te verminderen, heeft Nederland aangegeven open te staan voor het instellen van aanvullende *circuit breakers* op de gasbeurzen en in principe voorstander te zijn van het voorstel voor het ontwikkelen van een alternatieve benchmark voor LNG-import. Hiernaast blijft Nederland pleiten voor

² Kamerstuk 22 112, nr. 3535

aanvullende gasbesparing. Omdat de hoge prijzen worden veroorzaakt door een onbalans tussen vraag en aanbod van aardgas, is het verlagen van de vraag en het uitbreiden van het aanbod een van de meest effectieve manieren om de gasprijs te laten dalen. Ook nationaal draagt Nederland nationaal daaraan bij door het uitbreiden van de infrastructuur voor LNG-import.

D66 vraag 7

De leden van de D66-fractie delen het belang van Europese solidariteit en onderschrijven dus een extra solidariteitsverplichting. Zij vinden wel dat solidariteit ook reikt tot aan besparingen. Zij verzoeken de Minister daarom om ook in het kader van de solidariteitsverplichting te pleiten voor Europese verplichte besparingsdoelen.

Antwoord

Zoals bij het antwoord op vraag 2 is toegelicht, is het kabinet van mening dat elke maatregel die op enige wijze gepaard gaat met ingrijpen in de markt altijd vooraf gegaan moet worden door verplichte besparingsdoelen voor gas. Dit geldt ook voor de voorgestelde maatregelen op gebied van solidariteit.

D66 vraag 8

De leden van de D66-fractie zien tot slot graag dat de Minister de aankomende informele Energieraad benut om een ander punt van belang te maken, namelijk de ontbossing in Europa ten behoeve van biomassa. Kan de Minister toezeggen om in de Energieraad aandacht te vragen voor de biodiversiteitsstrategie van de Europese Unie, die staat voor 3 miljard extra bomen in 2030, in relatie tot bomenkap voor biomassa? Kan de Minister toezeggen om zich hard te maken voor het belang dat de biodiversiteitsstrategie zorgt voor echt méér bomen in Europa en te voorkomen dat meer bomen in Europa ook weer leidt tot meer bomenkap ten behoeve van biomassa?

Antwoord

Ja, dat kan ik. De EU Bossenstrategie, het onderdeel van de Green Deal waarnaar in de EU Biodiversiteitsstrategie wordt verwezen voor het aanplanten van 3 miljard bomen, bevat een roadmap om middels vrijwillige toezeggingen van lidstaten te komen tot 3 miljard extra bomen. Uiteindelijk is het aan de lidstaten zelf om hier uitwerking aan te geven. Bomen die aangeplant worden met het doel om middels kortlopende cycli in te zetten voor biomassa, worden niet meegeteld door de Commissie.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de kabinetsappreciatie van het Energiepakket van de Europese Commissie en hebben daarover op dit moment geen vragen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de kabinetsappreciatie van het Energiepakket van de Europese Commissie.

SP vraag 1

Deze leden lezen dat de Europese Commissie voornemens is om genomen crisismaatregelen in de energievoorziening van permanente aard te maken. Zij vragen de Minister om niet zonder overleg met de Kamer onomkeerbare stappen te zetten. Deze leden vragen de Minister om transparantie in afspraken die gemaakt worden en van tijdelijke aard

zijn, en afspraken die gemaakt worden die van langdurige aard zijn en bijvoorbeeld een wijziging van de verdragen met zich mee brengt dan wel een wijziging aan de werking van de interne markt tot gevolg heeft. Deze leden vragen de Minister om een strikte scheiding te maken tussen crisismaatregelen om een tijdelijke situatie op te lossen, en maatregelen van een permanente aard. Deze leden vragen om in het geval van maatregelen van permanente aard democratische besluitvorming te eisen.

Antwoord

Zoals gebruikelijk en zoals van het kabinet mag worden verwacht, zal het kabinet uw Kamer tijdig informeren over energiematregelen en Europese besluitvorming, zodat uw Kamer inbreng voor Raden voorafgaand kan meegeven. Uw Kamer zal via de gebruikelijke weg worden geïnformeerd over de appreciatie van Commissie voorstellen en de Nederlandse inzet voor de Raad door BNC-fiches, of wanneer daar gelet op het snelle besluitvormingstraject geen tijd voor is, door een afzonderlijke Kamerbief, en door de geannoteerde agenda's van Raden. Daarbij zal aandacht zijn voor de aard van de door de Commissie voorgestelde maatregelen en de (lange termijn) effecten daarvan.

SP vraag 2

De leden van de SP-fractie vragen de Minister om zich kritisch op te stellen tegenover initiatieven waarmee op Europese Unie-niveau private organisaties een spilrol zullen vervullen in de coördinatie van primaire levensbehoeften zoals energie. Deze leden vragen de Minister om bij voorstellen van de Europese Commissie zo veel mogelijk publieke en democratische waarborgen te verankeren. Deze leden uitten zich kritisch tegenover het aanbesteden van een dergelijke dienst aan een private partij, waarmee te weinig publieke controle uitgeoefend kan worden op dit orgaan. Zij stellen bovendien dat coördinerende taken gepaard gaan met een sterke informatiepositie waarmee een zekere macht toebedeeld is en dat daarom kritisch gekeken moet worden of dit tot taak van een private organisatie moet zijn, zeker wanneer dit een primaire levensbehoefte als energie betreft waarmee additioneel een positie van strategische afhankelijkheid wordt verworven.

Antwoord

Het voorstel van de Commissie voorziet erin de coördinatie van gasinkopen via een openbare aanbesteding bij een dienstverlener te contracteren. Deze dienstverlener wordt belast met de bundeling van de vraag en het organiseren van gezamenlijke aanbestedingen. Het kabinet steunt dit operationele voorstel. Het betrekken van een professionele partij met de juiste ervaring die in de benodigde IT kan voorzien en processen kan opzetten, kan erg behulpzaam zijn om de gezamenlijke inkoop na maanden van onduidelijkheid over structuur en proces nu eindelijk van de grond te krijgen. Uiteraard dient deze partij zorgvuldig te worden gekozen. Daarvoor worden in het pakket de nodige voorwaarden gesteld en waarborgen opgenomen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks- en PvdA-fractie

De leden van de GroenLinks- en PvdA-fracties lezen dat de Minister aangeeft zeer kritisch te zijn op het voorstel van de Europese Commissie om een plafond op de TTF in te stellen en wil dat er eerst bindende gasbesparingsdoelen worden ingesteld. Deze leden delen de sterke nadruk op gasbesparing, wanneer de prijzen dalen kan dat leiden tot onnodig hoge gasconsumptie, wat niet wenselijk is in het kader van leveringszekerheid en de klimaatcrisis.

GroenLinks/PvdA vraag 1

Deze leden zien echter ook niet graag dat het pakket helemaal uiteenvalt. Klopt het dat er echter nu een meerderheid is voor het voorstel van de Europese Commissie? Deelt de Minister dan de inschatting dat het beter is om te focussen op het maken van harde afspraken over gasbesparing?

Antwoord

Zoals toegelicht in de Kamerbrief van 4 november (Kamerstuk 22 112, nr. 3535), en in antwoord op eerdere vragen aangegeven, is het verplicht stellen van besparingsdoelen een van de meest gerichte en doeltreffende instrumenten om iets te doen tegen de hoge energieprijzen. Hiervoor zet het kabinet zich dan ook in tijdens de onderhandelingen. Het krachtenveld is gaande de onderhandelingen nog in ontwikkeling.

GroenLinks/PvdA vraag 2

De leden van de GroenLinks- en PvdA-fractie maken zich grote zorgen over de winter van 2023–2024 en zijn blij te lezen dat de Minister wil inzetten op een sterkere link tussen het gezamenlijk inkopen van gas en het vullen van de gasvoorraden. In een recent rapport van het Internationale Energie Agentschap (IEA) wordt gewaarschuwd voor moeilijkheden die gaan spelen bij het vullen van de gasopslagen in aanloop naar de volgende winter.³ Dit jaar kwam er nog 30 miljard kuub gas uit Rusland via pijpleidingen naar de Europese Unie en importeerde China relatief weinig liquefied natural gas (LNG). Deze twee factoren zijn er wellicht niet meer in 2023. Kan de Minister een appreciatie geven van dit rapport?

Antwoord

Zoals te doen gebruikelijk bevat ook dit rapport van het IEA een gedegen en goed onderbouwde analyse van de situatie, een analyse waarin het kabinet zich goed kan vinden. Dat geldt ook voor de twee factoren die worden genoemd door de leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA. Deze factoren kunnen er toe leiden dat we in 2023 met een krappe situatie te maken krijgen waardoor het moeilijk kan worden om de opslagen tijdig en tot een adequaat niveau te vullen voorafgaand aan winter 2023/34. Om die reden beziet het kabinet onder meer of het wenselijk is om maatregelen te nemen die er voor moeten zorgen dat we met goed gevulde opslagen uit de huidige winter komen om daarmee een basis te hebben voor de volgende winter. Het kabinet zal de Tweede Kamer daar in december nader over informeren. Daarnaast blijft het kabinet, in lijn met de aanbevelingen van het IEA, vol inzetten op gasbesparing, of energie-efficiëntie maatregelen en op hernieuwbare energie.

GroenLinks/PvdA vraag 3

Deelt de Minister de overtuiging dat alles op alles moet worden gezet om nog veel meer energie te besparen zodat de winter van 2023–2024 goed kan worden doorstaan?

Antwoord

Het kabinet onderschrijft dat besparing van zeer groot belang is en een onmisbare randvoorwaarde is om de voorziene krapte op de gasmarkt het hoofd te bieden. Dit geldt niet alleen voor Nederland maar voor alle lidstaten in de Europese Unie.

GroenLinks/PvdA vraag 4

---

³ IAE, november 2022, «Never Too Early to Prepare for Next Winter: Europe's gas balance for 2023–2024». (https://www.iea.org/reports/never-too-early-to-prepare-for-next-winter?utm_source=SendGrid&utm_medium=Email&utm_campaign=IEA+newsletters)

De leden van de GroenLinks- en PvdA-fractie hebben vernomen dat de import van Russische LNG naar de Europese Unie met maar liefst 46% is gestegen. Dit is om meerdere redenen absoluut onwenselijk. Wat gaat de Minister doen om dit te stoppen?

Antwoord

LNG komt in Nederland binnen op twee punten, via de Gate-terminal in Rotterdam en de Eems Energy Terminal in de Eemshaven. Bij de terminal in de Eemshaven, die dit jaar is geopend, geldt de gebruikersvoorwaarde dat Russisch LNG wordt geweerd. Navraag bij de Gate-terminal leert dat er sinds afgelopen zomer steeds minder Russisch LNG is binnengekomen en inmiddels nog slechts heel beperkt binnenkomt. Conform de gewijzigde motie van de leden Piri en van der Lee (Kamerstuk 21 501–20, nr. 1867) heeft de Minister-President tijdens de Europese Raad aandacht gevraagd voor de noodzaak de import van Russische LNG in Europa versneld af te bouwen. Uiteraard span ik mij als Minister voor Klimaat en Energie hier ook Europees voor in om onze afhankelijkheid van Russische brandstoffen te verkleinen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben kennisgenomen van de kabinetsappreciatie van het Energiepakket van de Europese Commissie. Deze biedt op dit moment geen aanleiding tot verdere vragen van deze leden.